

charakter. Okrem tradičného *srdčne zdravím, nazdar, ahoj* a pod. sú to opäť konsituatívne želania, prípadne vlastné reflexie a túžby:

Pokús sa mať dobre!

Podľa možnosti sa majte všetci dobre, ...

Majte sa lepšie, než nám dovolia, ...

Pozdravujem Tvoju rodinu a všetkých spravodlivých, prajem Ti vnútornú silu, veľa miernosti a intelektu.

Srdčne Ťa a Váš zdravím a čakám dajaké slovo ľudské v tomto kvičení (jakote, hurhaji, hiakaní, hrmote, kriku a hluku, buchote a tresku-plesku, huriavku), ktoré nemá ani zďaleka toľko zmyslu ako mlčanie. Ako frajmauer: počujem, vidím, mlčím! A ešte raz zdravím.

2.2. V doterajšom prehľade pragmém sme sa sústreďovali na javy špecifické, typické pre korešpondenciu I. Kadlečka v súvislosti so situáciou, v (kvôli, navzdory) ktorej listy vznikali. V jeho epištolách je však celý rad pragmém, ktoré na jednej strane hraničia/prelínajú sa s epištolémami (k termínu porov. Ruščák, 1983, s. 10n.), na druhej strane spôsobujú hypertrofiu prostriedkov hovorového štýlu. Z lexikálnych prostriedkov sú to v prvej skupine napríklad okazionalizmy, knižné slová, latinské citátové slová, v druhej skupine slangové až vulgárne slová, citoslovčia a pod. Bežné sú lexikálno-syntaktické prostriedky: explicitné vyjadrovanie osobných zámen *ja, ty, on* vo funkcii subjektu, rozličné hovorové výrazy typu *to je fajň, to je jasné, nuž tak*, ale aj jazykové jednotky s umelecko-estetickou funkciou – metaforické a metonymické pomenovania, synonymické rady a pod.

Zo syntaktických pragmém – štýlém používa I. Kadleček vo svojej korešpondencii vsuvky (slovné i vetné až súvetné, t. j. akési digresívne celky v bá-zovej vete), jednočlenné, často nominálne vety, osamostatnené a vytýčené vetné členy, rečnícke otázky, elipsy (najčastejšie prísudku, ale elidovaný býva hociktorý vetný člen, dokonca aj spojka). V Kadlečkových listoch sa prejavuje typická epištolárna skladobná uvoľnenosť, a to tak na úrovni vety (tu aj „porušovanie“ ustálených slovosledných princípov), ako aj na úrovni nadvetnej syntaxe (spomínané aditívne spájanie rozličných myšlienkových obsahov – juxtapozícia sa nachádza v priemere v každom druhom súvetí) či hypersyntaxe (formálna nečlenenosť jednotlivých listov).

3. Slovenčina a čeština v kontakte (Od jazyka k jazyku)

V úvode formulovaný predpoklad o prejavoch bezprostredného kontaktu s českým jazykom v listoch I. Kadlečka rozširujeme v tomto bode o paralelné prejavy kontaktu so slovenským jazykom v listoch L. Vaculíka. Nejde pritom len o výnimočné korešpondenčné kontaktovanie, pretože obidvaja sú (boli?) pravidelnými čitateľmi oboch národných literatúr, čo nepochybne ovplyvnilo ich vnímanie partnerovej reči aj prípadnú prácu s ňou.

Príčiny použitia prostriedkov druhého jazyka v skúmaných textoch vidíme predovšetkým vo vzájomnom vychádzaní si v ústrety pri rozličných, ani pre jedného nie celkom bežných, pojmoch z oblasti záhradkárstva (názvy plodín a pod.), v prezentovaní poznania druhého jazyka (zemepisné názvy, názvy mesiacov, pomenovania príbuzných a pod.), ale niektoré použitia pôsobia skôr ako jazykovo-významové hry, napr.:

L. V.: Ve Střtomovce jsem si naštipal větviček z různých rododendronů, čili udělal řízky (tuším se sem nehodí slovo *rezeň*) a zastrčil je do písku ...

– Píšu Ti to z pověření několika dalších kamarádů, kteří si na Tvoje texty už *ako tako* zvykli ...

I. K.: Mne sa narodil malý Juro (*Jiří*), o chvíľu sa Paľovi narodil malý Ďuro (*Jiří*) ...

– ... rád by som prispel kratším a čiastkovým príspevkom o hrdinovi próz *edice Petlice* ...

Osobitnú skupinu predstavujú metajazykové komunikácie:

L. V.: Že naděje oslabuje, svazuje, zpožodňuje a uspává ducha, v tom s Tebou souhlasím, vlastně. Že má člověk být statečný bez naděje, že bude odměněn, má tedy být statečný beznadějně – to je asi kruté pravdivé a zase jsem schopen s tím souhlasit. Zrovna dnes dopoledne jsem jakousi náhodou přemýšlel v podobném tónu: že ani statečný nemá člověk správně být a že má... pardon, právě si uvědomuju, že *statočnost* ve slovenštině znamená poctivost. Proto opravuju a dosad' si za „statečnost“ „poctivost“. Ale já jsem dnes dopoledne přemýšlel tedy – v podobném tónu – o tom, že člověk tedy nemá být ani statečný (minéno česky). A že má statečně jednat, aniž je statečný, jaksi samo sebou, z povahy a že mu nenapadne jinak. Doprovází nás strach. Ať tedy doprovází. ...

I. K.: Inak sa mi vidí, že slovo *statočný* znamená asi to isté, čo v češtine; poctivý je trochu iné, má to blízko, ale *statočný* je viac, silnejšie, je v tom aj odvaha a čin, poctivý je tuším čosi pasívnejšie; poctivý je len ten dobrý, o čom som vyššie písal, ale *statočný* je aj silný. Aspoň tak to dnes pociťujem, hoci na dedinách som to počul aj v pôvodnejšom význame: *statočne* mi nalial, zastreli *statočného* diviaka.

L. V.: S těmi semeny možná bude fakticky chyba v tom, že jsem s nimi neprovedl napřed tzv. stratifikaci (*štratifikácia*), která se předpisuje ostatně i u obyčejných meruňek (marhulí), dubu apod.

I. K.: Nazdar.

Nehovorí sa u nás *štratifikácia*, ale *stratifikácia*, čo je a) dôkaz, že náš jazyk nie je dogmatický ani pri preberaní lat. prefixu *st, sp ap.*, lebo niekedy je tam *št, šp*, inokedy nie; jazykovedec by povedal, že norma je rozkolísaná, ja si myslím, že dogma je rozhúpaná ako na húsenkovej dráhe alebo na ruskom kole, b) dôkaz, že všetko prišlo v poriadku ...

Pravda, Kadleček používa prostriedky českého jazyka oveľa častejšie (svoju úlohu tu iste zohráva jeho duchovná orientácia) a výrazovo čistejšie ako Vaculík prostriedky slovenského jazyka (uňho sú bežnejšie dvojazykovo hybridné tvary typu *nepředáváš, zemáky, marhulí, v turčianské kotlině*). A kým u Vaculíka sú to iba lexikálne „výpožičky“, v Kadlečkových textoch sa nachádzajú aj syntaktické (inverzia slovosledu, napr. *bratia v historických zemiach českých, rukopisy české, réva vinná*) a morfológické javy (*hrajeme, o jare, napísal mi Lojza atď.*). České slová uplatňuje Kadleček vo svojich výpovediach viac-menej zámerne na svojské ozvláštnenie prejavu (rovnako ako latinské citátové výrazy), na posilnenie „hovorovosti“, resp. neformálnosti (slangové bohemizmy ako *priser, malér*, častice *že jo, taky*, spojka *čili* a pod.) a slúžia mu aj na zdôraznenie komunikovaného významu:

– Ja som však slabý strojopisec a s písaním som nesúhlasil kvôli *výdělku*, ale aby som pomohol veci.

– Kamarátovi z Ostravy som napísal veľmi mierne, čo si o tom myslím, ale čo sa dá robiť? Len to, že sa z toho neteším, *jsem truchlivý*.